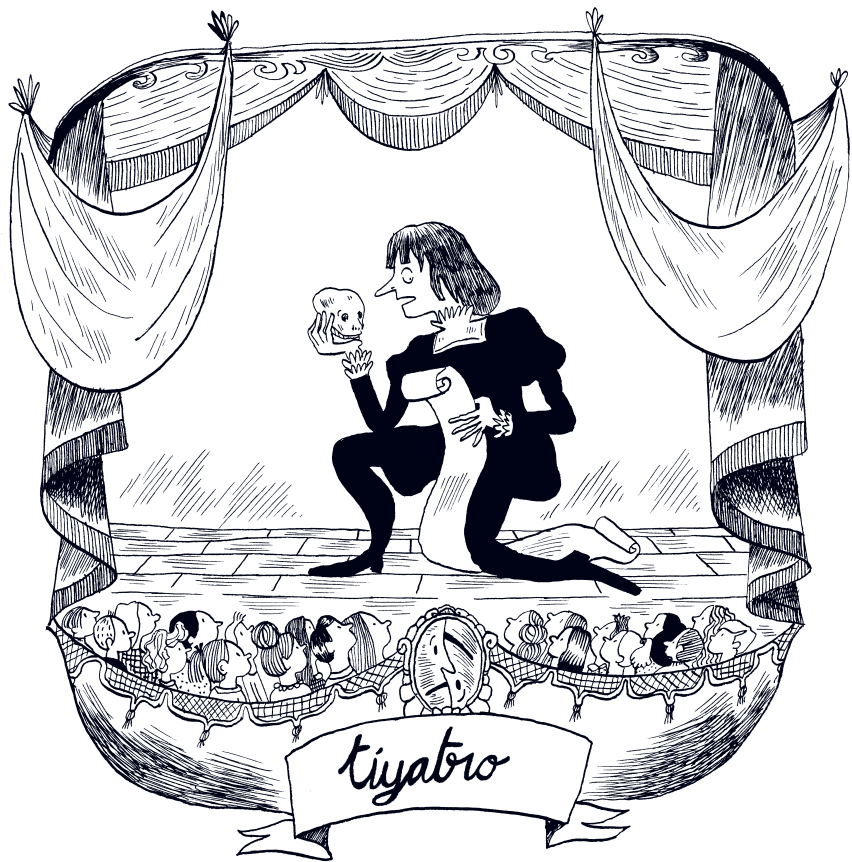

İÇİNDEKİLER

Tiyatroya gitmeli mi gitmemeli mi?	9
Neden gidelim?	21
Hangi topluma hangi tiyatro?	40
Sahne ve sahne arkası	55
Dünyayı oynamak	67
Dizin	76
Sözlük	77

Okul gezisi düzenlenmişti. O akşam Martin ilk kez tiyatro oyunu izleyecekti. Şaşkınca ne ile karşılaşacağını hayal etmeye çalışıyordu. Tiyatronun bir kitabın sayfaları arasında değil bir sahne üzerinde gerçekleşmesinin tam olarak ne anlama geldiğini merak etti. Grup hâlinde tiyatroya gitmek güzeldi çünkü tiyatro, sinemadan farklı olarak tek tek bireylere değil topluluğa seslenen bir sanattır. Ama bunu anlamak için uzaklara, milattan önce 5. yüzyıla kadar gitmeli, Atinalı yurttaşların karşında oynanan, tiyatro temsillerinin gerçekleştiği Antik Yunan'da Batı tiyatrosunun kökenlerini aramalıyız.

Tiyatroya gitmeli mi gitmemeli mi?

Öncelikle tiyatroya gitmek o kadar masum bir eylem mi, değil mi karar verelim.

Önemli trajedi yazarları **Eshilos,* Sofokles,* Euripides*** ve Antik Yunan komedyasının dâhisi **Aristofanes'in*** çağdaşı olan **filozof Platon*** **tiyatronun yurttaşlar üzerinde baştan çıkarıcı ve zararlı bir etkisi olduğunu düşünüyordu**, Platon'a göre bir görüngüler dünyasında yaşıyoruz ve önemli olan kendimizi gerçek dünyaya, yani düşünceler (idealar) dünyasına yükseltmemizdir. Platon, felsefenin yolunu açan bu yükselmeyi gerçekleştirmek yerine, bizi görüngüler dünyasına daha fazla hapsetmekten başka bir

işe yaramayan, görüngüleri taklit eden tiyatroyu kınamıştır. **Ona göre aktörün sanatı aldatmaktan başka bir şey değildir:** Bir generalı ya da bir denizciyi taklit eden aktör ne savaşa ne de denizciliğe dair bir şey bilir. Üstüne üstlük, ilgi çekici olabilen ve keyif verip duyguları harekete geçiren bu aldatıcı taklit, toplum içinde bulaşıcı olabilir ve yalanın yayılmasına neden olabilir.

Platon'a göre güven uyandırmayan şey mimesis, yani taklit, insanların eylemlerinin tiyatro sahnesindeki temsilidir. Öğrencisi **Aristoteles*** ise **mimesis ve tiyatroya yeniden saygınlığını kazandırmıştır.** Taklit etmek zararlı değildir, tam tersine, özellikle pedagojik olarak özel nitelikleri vardır. Çocuklar da taklit ederek öğrenmez mi?

TAKLİT ÇOCUKLUK ÇAĐLARINDAN İTİBAREN İNSAN DOĐASININ PARÇASIDIR. İNSANI DİĞER HAYVANLARDAN AYIRAN TAM OLARAK BUDUR: EN BÜYÜK TAKLİTÇİ İNSANDIR VE TAKLİT ONUN İLK BİLGİLERİNİ EDİNMESİNİN BİR ARACIDIR. BUNUNLA BİRLİKTE, TAKLİT TÜM İNSANLAR İÇİN KEYİF KAYNAĐIDIR.

Aristoteles

Gazap
Bir suçun ko-
vuşturulması ve
cezalandırılması.

Tragedya* kadere ve tanrıların **ga-
zabına** uğramış kahramanların
düşüşüne yol açan ve onları bir tek
günde mutluluktan mutsuzluğa
iten eylemlerini anlatır. **Halk bu
eylemlerin temsilinde kızgınlık
ve acıma hisseder.** Fakat gerçeklik
değil, temsili bir kurgu söz konusu

olduğu için bu duygular **estetik** bir keyfe dönüşecektir. **Aristoteles'e göre tragedyanın amacı, gerçek hayatta bu dayanılmaz şiddetten uzak olan seyircilere bu duyguları hissettirebilmektir.** Buna katarsis denir ve "arınma" ya da "temizlenme" olarak çevrilebilir. Katarsis trajik bir olayın temsili sayesinde tiyatrodaki toplanmış halkın üzerinde, hem duygusal hem de zihinsel planda, rahatlatıcı bir etki yaratır.

Tiyatronun yirmi beş yüzyılının ışığında Aristoteles ve onun tiyatroya övgüsünün, son sözü söylediğini düşünüp geçebilirdik, fakat gerçek çok daha ince ayrıntılarla bezenmiştir. Batı dünyasında tiyatro, belki de Katolik kilisesinin Platon'un fikirlerine duyarlılığı nedeniyle yüzyıllarca yasak kalmıştı.

Estetik
Sanatın felsefesi ve alanına ilişkin olan.

Büyük Hristiyan filozofu **Aziz Augustinus***, tiyatroyu kendi acılarımızı bize sevdirdiği için kınayarak reddetmişti.

Platon konusunda bir efsane dolaşır. Buna göre, tiyatro oyunlarına benzer şekilde, diyaloglardan oluşan felsefe metinlerini yazdıktan sonra tragedyalar yazmış ve sonra yakmıştır. Bu efsane bize filozof ile tiyatrocuların kuzen olduğunu anımsatır. İlki mantık yürütme yoluyla gerçeğin peşinde koşarken ikincisi kurgunun dolambaçlı yolunu seçip taklit ve temsil yolundan gitmiştir. Platon tarafından ifade edilen tiyatroya karşı güvensizliğe eserlerinde yer veren oyun yazarı-filozoflar ya da filozof-oyun yazarları da olmuştur. Bunlardan biri **Aydınlanma'nın** en önemli iki filozofundan biri olan, tiyatro

Aydınlanma
18. yüzyılın ikinci
yarısının önemli
felsefi hareketi.